

KRYSTIAN TYRAŃSKI

Ilustrácie: Lesław Kostulski

RYS ŠTETINKA. VÝPRAVA PRIESKUMNÍKOV Z DIVOČINY

Publikacja dofinansowana przez
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

STRETNUTIE S ŇUFÁČIKOM

Rys Štetinka deň čo deň zdokonaľoval svoje schopnosti, ktoré objavil počas nezabudnuteľného dobrodružstva v Karpatiskom pralese. Skákal z miesta na miesto ako nejaký majestátny jeleň, hneď nato sa zahral na obrovského medveďa, mávajúc labami vo vzduchu, potom obhrýzal dreviny, žartovne menil tón hlasu a napodobňoval prežúvajúceho zubra. Sestry zabával hrami a tie často robili to, čo on.

„Ojoj!“ Štetinka sa náhle zastavil. „Zabudol som na niečo veľmi dôležité!“

„Na čo?“ spýtali sa sestry jednohlasne a prestali sa hrať.

„Ešte som sa nepoďakoval bocianovi čiernemu zato, že ma povzbudil a dodal mi odvahu pred veľkou výpravou. Napokon, počas dobrodružstva som prišiel na to, že mám srdce leva a talent na tolko rôznych vecí. Chcem to urobiť! Chcem sa mu poďakovať!“

Štetinka sa ospravedlnil sestrám, že musí prerušiť zábavu a zabehol k matke s prosbou, aby ho ešte raz pustila k potoku na stretnutie s okrídleným tulákom. Mama, ktorá poznala odvahu a vynaliezavosť malého rysa, súhlasila. Štetinka spokojne zamňaukal na rozlúčku a vydal sa k rieke.

S nádejou, že opäť prekvapí bociana čierneho, malý rys vyskočil z kríkov na breh, ale nikto tam nebol. Pozrel pozorne raz hore, raz dole po prúde šumiacej rieky, v ktorej sa odrážali jemné lúče slnka. Nikde nikoho nebolo. Rozhodol sa zbehnúť nižšie, aby ho pohľadal na lesnej čistinke. Tam sa však vo vetre hompálala iba tráva... Rys zosmutnel, zamňaučal si popod nos a otočil sa, aby sa vrátil domov.

„Mám ťa!“ ozval sa neznámy hlas, a tak prekvapil malého rysa, že ten sa z údivu pošmykol na kameni a spadol do blata.

„Ojoj! Ale si ma prekvapil!“ zamňaukal Štetinka a snažil sa zachrániť pred kúpeľom v blate. „Kto si?“ spýtal sa a zapozeral sa na zviera hrdo stojace na kameni.

„Volám sa Ňufáčik a som sivý vlk.“

„A ja, Štetinka, rys, kráľ pralesa! Ako dôkaz mám škrvnu v podobe levieho pazúra!“

„Fíha, tak to je dobre! Hľadal som ťa po celej divočine!“ vlčko zamával chvostom na znak priateľstva a veľkej radosti.

„Ako si ma hľadal?“ prekvapene sa spýtal Štetinka.

„Už zopár dní trénujem schopnosť rozpoznávať stopy. V budúcnosti sa stanem stopárom a budem loviť po boku ďalších vlkov. Naposledy som videl stopy jeleňa, medveďa, zubra a vždy som pri nich spozoroval ešte kohosi iného. Vyzerá to tak, že toto sú tvoje labky, Štetinka! To ony ma sem priviedli.“

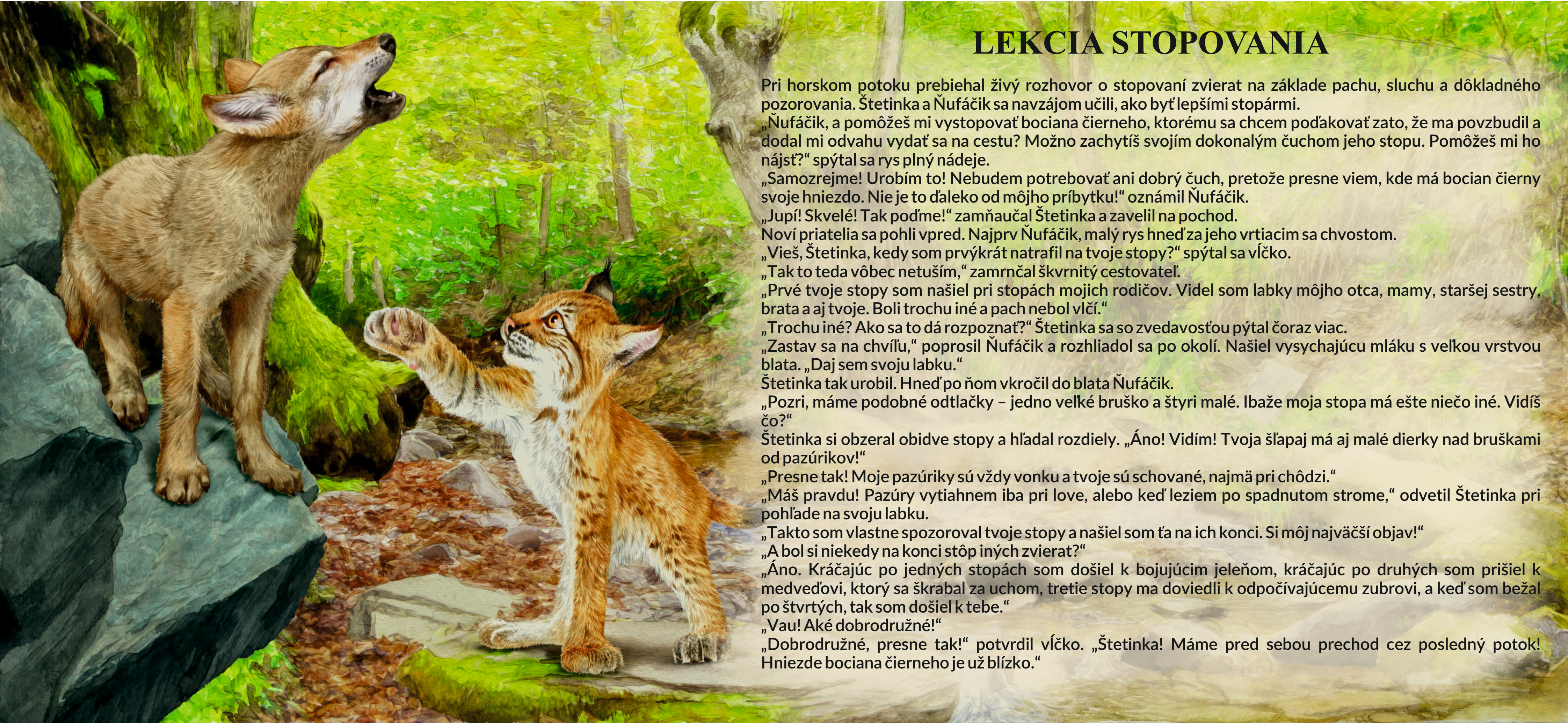
„Počkaj, počkaj. Ja som predsa často skákal po spadnutých stromoch, po skalách, a tam vidieť moje stopy je ťažké. Ako je to možné?“

„Hm. Ťažké je ich vidieť, ale nie zacítiť.“ hrdo odpovedal vlčko.

„Ty teda ale máš nos na stopovanie!“ uznal Štetinka.

„Preto som dostal také meno! Ňufáčik!“ vyštekol radostný stopár.

LEKCIA STOPOVANIA

Pri horskom potoku prebiehal živý rozhovor o stopovaní zvierat na základe pachu, sluchu a dôkladného pozorovania. Štetinka a Ľufáčik sa navzájom učili, ako byť lepšími stopármi.

„Ľufáčik, a pomôžeš mi vystopovať bociana čierneho, ktorému sa chcem poďakovať zato, že ma povzbudil a dodal mi odvalu vydať sa na cestu? Možno zachytiš svojím dokonalým čuchom jeho stopu. Pomôžeš mi ho nájsť?“ spýtal sa rys plný nádeje.

„Samozrejme! Urobím to! Nebudem potrebovať ani dobrý čuch, pretože presne viem, kde má bocian čierny svoje hniezdo. Nie je to ďaleko od môjho príbytku!“ oznámil Ľufáčik.

„Jupí! Skvelé! Tak poďme!“ zamňaučal Štetinka a zavelil na pochod.

Noví priatelia sa pohli vpred. Najprv Ľufáčik, malý rys hneď za jeho vrtiacim sa chvostom.

„Vieš, Štetinka, kedy som prvýkrát natrafil na tvoje stopy?“ spýtal sa vlčko.

„Tak to teda vôbec netuším,“ zamrňal škvrnitý cestovateľ.

„Prvé tvoje stopy som našiel pri stopách mojich rodičov. Videl som labky môjho otca, mamy, staršej sestry, brata a aj tvoje. Boli trochu iné a pach nebol vlčí.“

„Trochu iné? Ako sa to dá rozpoznať?“ Štetinka sa so zvedavosťou pýtal čoraz viac.

„Zastav sa na chvíľu,“ poprosil Ľufáčik a rozhlíadol sa po okolí. Našiel vysychajúcu mláku s veľkou vrstvou blata. „Daj sem svoju labku.“

Štetinka tak urobil. Hneď po ňom vkročil do blata Ľufáčik.

„Pozri, máme podobné odtlačky – jedno veľké bruško a štyri malé. Ibaže moja stopa má ešte niečo iné. Vidiš čo?“

Štetinka si obzeral obidve stopy a hľadal rozdiely. „Áno! Vidím! Tvoja šľapaj má aj malé dierky nad bruškami od pazúrikov!“

„Presne tak! Moje pazúriky sú vždy vonku a tvoje sú schované, najmä pri chôdzi.“

„Máš pravdu! Pazúry vytiahnem iba pri love, alebo keď leziem po spadnutom strome,“ odvetil Štetinka pri pohľade na svoju labku.

„Takto som vlastne spozoroval tvoje stopy a našiel som ťa na ich konci. Si môj najväčší objav!“

„A bol si niekedy na konci stôp iných zvierat?“

„Áno. Kráčajúc po jedných stopách som došiel k bojujúcim jeleňom, kráčajúc po druhých som prišiel k medveďovi, ktorý sa škrabal za uchom, tretie stopy ma doviedli k odpočívajúcemu zubrovi, a keď som bežal po štvrtých, tak som došiel k tebe.“

„Vau! Aké dobrodružné!“

„Dobrodružné, presne tak!“ potvrdil vlčko. „Štetinka! Máme pred sebou prechod cez posledný potok! Hniezde bociana čierneho je už blízko.“

ZÁHADNÝ OBJAV

„Ešte trochu, Ňufáčik! Zvládneš to!“ Malý rys stál pri útese a povzbudzoval vlčka, ktorý mal problém vyjsť na strmý breh horského potoka.

„Uuuuj, nie som taký obratný ako ty, Štetinka, potrebujem viac času. Už som unavený.“

„Len čo sa ti podarí vyliezť, tak si chvíľu oddýchneme.“

„Ufff... Podarilo sa!“ Ňufáčik si zhlboka vydýchol a položil hlavu na mach.

„Nevedel som, že cesta k hniezdu bociana čierneho môže byť taká strmá,“ zamrmal rys.

„Je to strmé, ale iba na tomto mieste. Čoskoro dorazíme do cieľa,“ vyštekol vlčko.

Zrazu priatelia spozorovali niečo veľmi záhadné, čo práve prechádzalo popri nose unaveného vlčka.

„Čo je to?“ spýtal sa malý rys.

„Vôbec neviem,“ odpovedal Ňufáčik s tichým zakňučaním, pričom nespustil oči z tajomného tvora.

„Štíhle telo na malých čiernych labkách, žlté škvrny, veľké oči, dlhý chvost... Prvýkrát vidím niečo také,“ prekvapene zamrmal Štetinka.

„Ja tiež. Zaujímalo by ma, ako vonia.“ Ňufáčik sa priblížil k nemotorne sa pohybujúcemu stvoreniu.

„Takmer vôbec nevonia a nezanecháva stopy.“

„Toto je výnimočne dobrodružný objav! Zaujímalo by ma, čím sa živí?“ ozval sa u malého rysa hlas objaviteľa.

„Mám nápad! Vezmem „túto vec“ so žltými škvrnami do papule, jemne, aby som jej neublížil, a odnesieme ju bocianovi. On jedáva také stvorenia a určite bude vedieť, kto to je. Hniezdo je už blízko.“

„Je to skvelý nápad, Ňufáčik, urobme to tak!“

Vĺčko nosom jemne štuchol do neznámeho tvora a vzal si ho do papule. Ako rýchlo vzal, tak rýchlo vyplul! „Blee, ojoj! Čo je to? Jazyk ma štípe, horké...pfuj! Vodu!“

Ňufáčik začal robiť zvláštne grimasy a olizovať strom, aby sa zbavil nepríjemnej chute.

Štetinka prekvapene hľadel raz na rozpačitého vĺčka, raz na záhadného tvora, ktorý sa stihol skryť pod koreň stromu. Až po chvíli bol Ňufáčik schopný porozprávať Štetinkovi o svojich nepríjemných pocitoch. „Nič z toho! Toto stvorenie je akési zvláštne, možno aj jedovaté. Nedokážem ho preniesť k bocianovi.“

„Nemusíš to robiť. Dobre sme si zapamätali, ako vyzerá táto „zvláštna vec“, čo nám práve utiekla – celá čierna, dlhá, na malých labkách, so žltými škvrnami. Poďme k hniezdu,“ rozhodol Štetinka. „Áno, poďme,“ potvrdil vĺčko, ktorý mal ešte stále kyslý výraz na tvári.

O pár krokov ďalej sa malí dobrodruhovia ocitli v mimoriadne divokej krajine. Bukový les bol pokrytý machovým kobercom a každú chvíľu bolo vidieť skalné úkryty, ktoré rysa lákali k hre na schovávačku. „Vau! To je divočina!“ zavrčal natešený Štetinka. „Keď vyrastiem, rád by som tu mal svoje teritórium. Bude to skvelé miesto na lov, hranie aj odpočinok.“ Rys obehol tento najdivokejší kúsok lesa a nazrel takmer do každej diery. Cítil sa ako doma.

„Pod, Štetinka! Už vidím bocianie hniezdo!“ zvolal Ňufáčik a privolať rysa, aby nezašiel príliš ďaleko. Nevedel totiž, kto všetko obýva skalné úkryty.

DOM ZA ROZKVITNUTOU LÚKOU

Zakrátko sa hrdinovia sa ocitli pri veľkom strome. Bol to vysoký buk s obrovským hniezdom v korune. Žiaľ, bolo prázdne. Priatelia sa rozhodli počkať, kým sa v ňom niekto objaví. Ale bocian nepriletel.

„Ešte pred pár dňami tu bol s celou svojou rodinou...“ povedal Ňufáčik, keď sa pozeral smerom k hniezdu.

„Asi sme ho nestihli. Odletel do Afriky, tak, ako povedal,“ smutne zamrmľal Štetinka a v mysli bocianovi ďakoval.

„Nebud' smutný, Štetinka, na jar sa bocian vráti a ty sa s ním opäť stretneš pri potoku. Uvidíš. A teraz sa pozri tu! Mám ďalší zaujímavý objav!“

Na rozveselenie ukázal Ňufáčik rysovi nezvyčajného obyvateľa pralesa – bol to nádherný chrobák, ktorý práve pristál na buku.

„Vau! Fantastické! Kto to je? Aký je nezvyčajný! Je taký modrý, má krídla... počkaj, na dlhých tykadlách má také štetinky – trochu sa podobajú mojim, akurát sú oveľa menšie... a má tiež čierne škvrny!“ Rys sa nadchýnal fuzáčom alpským a nemohol z neho spustiť oči. Keď ho chcel oňuchať, skočil mu na nos a na chvíľu sa tam usalašil. Potom odletel.

„Ale to bolo jedinečné...“ zamrňčal nadšený Štetinka.

„Je to chrobák, ktorý veľmi často pristáva pri mojom dome. Raz si dokonca sadol na môj chvost,“ spomenul si vlčko.

„No a tvoj dom, Ňufáčik? Spomínal si, že je blízko pri hniezde bociana. Budem ho môcť vidieť?“

„Áno, samozrejme. Stačí prejsť cez lesnú čistinku. Poďme!“

Malí prieskumníci vyrazili a po pár skokoch boli na lúke.

„Štetinka, musím ti povedať, že toto miesto mám veľmi rád, najmä keď tu kvitnú kvety. Vtedy si myslím, že je to akási kvetinová brána do kráľovstva divočiny.“

„Čo sú to za kvety? Biele, žlté...“ spýtal sa malý rys so záujmom.

„A fialové. V tejto oblasti je ich veľmi veľa.“

Ňufáčik behal po lúke a ukazoval rysovi, kde presne rastie čemerica purpurová, vysvetľoval, aká je vysoká, aké má okvetné lístky, čo je vo vnútri. Vďaka tomu si mohol Štetinka živo predstaviť nádhernú lúku posiatu kvetmi.

„Ale to tu musí byť krásne!“ uzavrel.

„Je! Musíš ma však navštíviť skoro na jar! Vtedy uvidíš všetko na vlastné oči! Poďme teraz týmto chodníkom. Na konci je vchod do môjho domu.“

TAJNÉ POZOROVANIA

Štetinka a Ňufáčik obdivovali vlčí príbytok. Boli schovaní za vývratom spadnutého stromu, aby nevystrašili vlčie sestry a bratov. Hovorili medzi sebou šepotom:

„Pozri, tam sa hrajú moje sestry a brat. Ten väčší vlk, ktorý sedí vedľa nich, je môj starší brat. Plní úlohu nášho opatrovateľa a strážcu v neprítomnosti rodičov.“

„Mať staršieho brata, tak to je super! Som veľmi zvedavý na tvoj dom... Niečo také vidím prvýkrát. To sa dá žiť v zemi?“

„Áno. Je to hlboká nora. Je v nej útulne a teplo – hlavne vtedy, keď je v nej mama.“

„Kde sú teraz tvoji rodičia?“

„Určite na love. Keď vyrastiem, tiež sa ho zúčastním, ako stopár s dokonalým čuchom.“

„Fíha, ale vaša rodina je zohratá!“

„Áno, každý má nejakú úlohu.“

– „Čo si myslíš, Ňufáčik, kto nám pomôže vyriešiť záhadu tajomného tvora, ktorý podráždil tvoj jazyk?“

„Akého tvora?“ ozval sa hlas zozadu a vystrašil malých prieskumníkov.

„Mami! Ale si nás prekvapila!“ Ňufáčik zaštekala a zavrtela chvostom.

„No, urobila som to dokonale, takmer ste ma nepočuli. Boli ste veľmi zaneprázdnení tajným pozorovaním nášho domu,“ zasmiala sa vlčica a obtrela sa o svojho malého syna.

„Predstavujem ti rysa Štetinku, môjho nového priateľa. Dostal som sa k nemu po stopách, keď som trénoval svoj stopársky talent. Priviedol som ho k hniezdu bociana čierneho, ktorý už bohužiaľ odletel. Ukázal som mu náš dom a cestou sme zažili super objavy.“

„Dobré ráno, Štetinka, my sme sa už raz videli.“

„Naozaj? Kedy?“

„Bol si vtedy sám v lese a naša rodina na love. Môj muž sa s tebou rozprával.“

„Vy ste tam tiež bola?“

„Áno, po boku vlka, ktorý s tebou hovoril o rovnováhe v prírode. Pamätáš?“

„Rovnováha v prírode?! Pamätám si. Som veľmi rád, že vás spoznávam.“

„Mami, čo je to za záhadné stvorenie, ktoré možno stretnúť v pralese: celé čierne, dlhé, s chvostíkom, na malých labkách, so žltými škvrnami, ktoré vylučuje takú horkú tekutinu, čo podráždila môj jazyk?“

„Je to salamandra škvrnitá, ktorá je pre nás vlkov, a pravdepodobne aj pre všetkých ostatných, nejedlá, pretože vylučuje odpudzujúci jed.“

„Niečo o tom viem, pretože som ho mal na jazyku. Brrr..“

„Takže naša záhada je vyriešená. Je čas vrátiť sa domov, pretože mama a sestry sa budú o mňa báť.“ oznámil Štetinka.

„Môžem ťa odprevadiť?“ navrhol Ňufáčik.

„Ďakujem, priateľ, ale zvládnem to sám. Vrátim sa domov po stopách. Neboj sa o mňa.“

„Tak sa drž, Štetinka, a navštív ma na jar! Vtedy uvidíš rozkvitnutú lúku a zvíťáš sa s bocianom.“

„Drž sa, Ňufáčik! Ďalej trénuj svoje stopovacie schopnosti. Do videnia na jar, pa pa!“ Nezabudnuteľné dobrodružstvo pokračuje!

–